

В контексті збільшення важливості атомної енергетики в умовах «української кризи» через збройні протистояння на Донбасі, слід вирішити наступні проблеми: поглибити співпрацю з Казахстаном з метою зменшення впливу російського фактора на формування нашої ядерної енергетичної політики, адже 75-95% атомної енергетики України контролює Росія.

Для альтернативної енергетики України важлива передусім вітрова й сонячна енергія. Ці різновиди енергетичних ресурсів доступні по всій території України.

Говорячи про сонячну енергію, слід відзначити Крим, адже саме там сонячна енергетика набула найбільшого розповсюдження. Загалом уже в 2013 р. понад 15% потреб електроенергії Криму забезпечувалось сонячною енергетикою. Однак на цьому розвиток поки зупиниться, адже Росія не настільки лояльна до альтернативної енергетики.

Попри проблеми в недостатній кількості енергії існує проблема неефективного використання. Тому як уряд, так і громадяни мають сконцентруватися на підвищенні ефективності використання енергетичних ресурсів. Зокрема, на: удосконаленні законодавства у сфері енергоефективності відновлюваних джерел енергії та видів палива; оптимізації структури енергетичного балансу держави; удосконаленні механізмів ціноутворення на ПЕР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобров С. А. Значення енергетичної безпеки у формуванні економічної безпеки Європейського Союзу. / Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти та газу. – 2012. – № 1 (31) – С. 163–172.

2. Кицькай Л. І. Енергоефективність в Україні: аналіз, проблеми та шляхи підвищення / Л. І. Кицькай // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3 – С. 32–37.

3. Тодоров І. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти. Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2014. – 268 с.

4. Гусак С. Стратегія енергетичного виживання-2014 / С. Гусак // Dt.ua, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/energy_market/strategiya-energetichnogo-vizhivannya-2014-.html.

5. Кулицький С. Економічні аспекти нинішнього українсько-російського протистояння / С. Кулицький, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuvip.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=380:ekonomichni-aspekti-ninishnogo-ukrajinsko-rosijskogo-protistoyannya-2&catid=64:ukrajina-podiji-fakti-komentari&Itemid=376.

БОГДАН ШЕВЧУК

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ СКЛАДОВОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Будучи однією з базових галузей світового господарства, енергетика здійснює значний вплив на глобальні політичні та економічні процеси. Зміна кон'юнктури ринку, коливання цін на енергоносії, тягнуть за собою масштабні зміни для економік країн, стають прихованою або явною причиною міждержавних і регіональних конфліктів, або, навпаки, слугують спонукальним мотивом для інтеграції. Поточну ситуацію на ринку природного газу як в більшості країн світу, так і в Україні, можна вважати нестабільною: значні коливання ціни, обмеженість джерел постачання газу, політична нестабільність в деяких країнах-виробниках та країнах-транзитерах, недосконалість ринкових відносин в цьому секторі енергетики – все це створює певні перешкоди на шляху формування ринку природного газу та є загрозами енергетичній безпеці держав

Метою даної роботи є встановлення та аналіз факторів, особливостей і тенденцій розвитку світового ринку природного газу.

Світовий газовий ринок являє собою сукупність регіональних ринків природного газу, що включає в себе особливості відносин виробників і споживачів та специфіку ціноутворення. До світового газового ринку, враховуючи чинники географічного розташування та найбільші обсяги експорту-імпорту, можна віднести: Північноамериканський, Азіатсько-Тихоокеанський, Європейський газовий ринок. Винятком лише є загальносвітовий ринок скрапленого природного газу (СПГ) – через технологічні особливості видобутку, а також транспортування. Вітчизняне законодавство наступним чином трактує ринок природного газу: «ринок природного газу – сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу природного газу, надання послуг з його транспортування, зберігання, розподілу та постачання» [3].

Газовий ринок здійснює наступні функції:

- контрольно-регулюючу – забезпечує організацію видобутку, розподілу, зберігання а також транспортування газу до кінцевого споживача;
- ціноутворюючу – встановлює рівень ринкових цін на природній газ на основі контрактів між споживачами та постачальниками;
- інформаційну – відслідковує зміни кон'юнктури;
- посередницьку – створює умови для вільної торгівлі енергоресурсами та право вибору споживачем постачальника.

Відомо, що ХХ століття прийнято вважати століттям нафти і природного газу. Використання даних енергоресурсів в комерційних цілях почалося ще в другій половині ХІХ століття і саме з цього часу починає формуватися світовий енергетичний ринок з локальними мережами енергопостачання.

Перша газова революція відбулася в 20–30-х роках ХХ століття за рахунок широкого застосування природного газу для потреб промисловості.

Друга газова революція відбулася набагато пізніше – на початку ХХІ століття, коли почалося використання газу з нетрадиційних джерел. До цього світовий енергетичний ринок пройшов період тарифного регулювання, при якому державні витрати виявилися неефективними, через що почалася лібералізація та узгодження правил поведінки учасників енергоринку; відбулась низка аварій в енергосистемах протягом 1965–1970-х років, а також дві нафтові кризи – в 1973 і 1979 році; було здійснено перехід до ринкового регулювання цін.

Третя газова революція, пов'язана з розробкою родовищ газогідратів, запаси яких переважають поклади традиційного природного і сланцевого газу, почалася в період з 2010 року і триває донині. Дослідники відзначають даний етап як принципово новий у розвитку світового енергетичного ринку. Таким чином, світова економіка та енергетика стали набагато більш інтегрованими і відтак глобальними. [2]

Світовий ринок природного газу на сучасному етапі характеризується наступними специфічними рисами:

1. високий рівень волатильності і складність прогнозованості світових цін на нафту і, відповідно, цін на газ, що прямо залежать від ціноутворення на ринку нафти;
2. вплив політичних чинників на ціноутворення на світовому ринку природного газу;
3. поглиблення конкуренції у всіх секторах світової газової промисловості;
4. виснаження розвіданих запасів природного газу в багатьох країнах;
5. загострення конкуренції з боку альтернативних і поновлюваних джерел енергії;
6. потреба газотранспортної системи в великомасштабних інвестиціях.

Слід враховувати при цьому, що доведені розвідані запаси природного газу в порівнянні з іншими традиційними енергоносіями, наприклад, нафтою, доволі великі, тобто є необхідний потенціал для задоволення зростаючого попиту на світовому ринку. У той же час, різке збільшення частки природного газу в світовому енергетичному балансі в перспективі буде базуватися на наступних передумовах:

- істотне зростання попиту на первинні енергоносії особливо в групі країн, що розвиваються;
- зростаюча частка ринку зрідженого природного газу;

- розробка і впровадження технологій видобутку сланцевого і нетрадиційного газу;
- поступова відмова від використання вугілля в розвинених країнах з причини екологічного навантаження, спричиненим цим видом палива. [4]

В цілому, зазначені тенденції і фактори дозволяють виявити контури глобалізації регіональних ринків природного газу, а саме:

- високі темпи економічного зростання в країнах, що розвиваються;
- екологічність природного газу в порівнянні з іншими видами традиційних енергоносіїв;
- диверсифікація і розширення бізнесу нафтогазових ТНК;
- розвиток і вдосконалення технологій нетрадиційного і скрапленого газу.

Якщо розглядати темпи приросту споживання первинних енергоносіїв, а саме природного газу в 2000–2013 рр. то загальносвітовий видобуток природного газу зріс з 1107 до 3363 млрд. куб. м., тобто в три рази. Щорічні темпи приросту видобутку природного газу відповідають темпам зростання світової економіки в цілому.[1]

Таким чином, виходячи з існуючих тенденцій на світовому газовому ринку, динаміку попиту на основні енергоносії будуть визначати країни ЄС і країни, що розвиваються. При цьому основний приріст прийдеться на різні види органічного палива володіє значним потенціалом (газ, нафта, вугілля). Оскільки ресурсозабезпечення як ЄС так і України є недостатнім, особливу увагу потрібно приділити забезпеченню розвитку та енергобезпеки власного енергетичного сектору.

ЛІТЕРАТУРА

1. *BP Statistical Review of World Energy 2014.* – London, BP, P. 22. *Електронний ресурс*. – Режим доступу: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html>.

2. Гончар М. «Третя газова революція». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Economics/75194>.

3. Закон України від 08.07.2010 № 2467-VI «Про засади функціонування ринку природного газу» // *Відомості Верховної Ради України.* – 2010. – № 48. – С. 566.

4. Кулинич О. М. *Глобальні тенденції споживання енергоресурсів. Проблеми економіки* № 12 (126). – 2011.